

Studieplan 2013/2014

Årsstudium i bedriftsøkonomi, deltid Hamar

Studiepoeng: 60

Studiets varighet, omfang og nivå

Studiet er en grunnutdanning på 60 studiepoeng. Studiet er normert til et deltidsstudium over 2 år. Fullført studium gir rett til tittelen ” *Bedriftsøkonom* ”.

Innledning

I næringslivet og i offentlig virksomhet er det stadig behov for personer med kompetanse på høgskolenivå i økonomi og administrasjon. En finner behovet i alle bransjer og på flere nivå. Utdannelsen gir en kompetanse på innføringsnivå. Studiet kan med fordel tas i tillegg til annen høyere utdanning. Det gir også et godt grunnlag for å studere videre til bachelor- og deretter eventuelt til masternivå.

Vårt samfunn endrer seg kontinuerlig, dermed også den kompetansen som er nødvendig for å løse endrede arbeidsoppgaver. Mange personer som er i jobb har i dag et stort behov for kompetanseheving. Pga av arbeidssituasjon og livssituasjon må denne utdanningen tilpasses den enkelte. Årsstudiet i bedriftsøkonomi er et typisk studium som har et betydelig marked som nettbasert studium på heltid og deltid. Samtidig er dette et basisstudium som er godt egnet til å kombinere med andre studier i en bachelorgrad eller som en basis for å ta en bachelorgrad innen økonomisk-administrative fag. Beskrivelsen av årsstudiet er derfor generell. Årsstudiet er et selvstendig studium som både gis som heltidstilbud på Campus Rena, og som nettbaserte tilbud kombinert med fysiske samlinger.

Studieplanen tar høyde for at årsstudiet er sammenfallende med første år i Bachelor i økonomi og administrasjon og Bachelor i regnskap og revisjon.

Læringsutbytte

Etter fullført studium skal kandidaten ha følgende totale læringsutbytte:

Kunnskap

- Ha grunnleggende kunnskap om teorier for hvordan organisasjoner er bygd opp, hvordan de fungerer og hvordan man kan bidra til å videreutvikle en organisasjon
- Ha grunnleggende teoretisk kunnskap om virksomheter som økonomiske enheter, samt regnskap og økonomistyring
- Forstå de grunnleggende økonomiske prinsippene som påvirker forbrukeres og bedrifters markedsatferd
- Ha metodekunnskaper som gir grunnlag for vider studier i økonomisk-administrative fag

Ferdigheter

Høgskolen i Hedmark

- Kunne anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg. Det innebærer blant annet man skal kunne
  - definere, analysere og reflektere over organisasjonsmessige problemstillinger
  - lese, sette opp, forstå og analysere et finansregnskap og et budsjett.
  - analysere sammenhengen mellom inntekter, kostnader og resultat.
  - gjennomføre enkle statistiske beregninger og tolke resultatene av disse.

Generell kompetanse

- Kunne formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger skriftlig.
- Kunne jobbe selvstendig og planlegge og gjennomføre varierte individuelle arbeidsoppgaver.
- Kunne reflektere over og nyttiggjøre seg av tilbakemeldinger fra andre på egne arbeider.

Målgruppe

Førstegangsstuderende som ønsker seg et godt tilbud innen økonomi og administrasjon på innføringsnivå og personer med annen fag- eller profesjonsutdanning og som ønsker et faglig supplement innen økonomi og administrasjon.

Studiet som et nettbasert tilbud med samlinger, tilbys primært til studenter som er i arbeid eller har en livssituasjon som ikke gjør det mulig å følge en tradisjonell utdanning på campus.

Det anbefales at studentene har et godt grunnlag i matematikk (S1+S2 eller tilsvarende). Studenter som har et svakere grunnlag i matematikk, tilbys forkurs i matematikk.

Kompetanse

Studiet kvalifiserer for ulike funksjoner i private bedrifter og offentlig virksomhet. Hvilke funksjoner og stillinger avhenger i stor grad av om kandidaten tar utdanningen alene eller i tillegg til annen utdanning. Studenter som tar studiet som første utdanning, vil kunne være kvalifisert til enkel saksbehandling i private og offentlige organisasjoner. Studenter som tar studiet i kombinasjon med annen relevant høyere utdanning, vil kunne arbeide med varierte og krevende arbeidsoppgaver i privat næringsliv og offentlig forvaltning.

Kandidatene vil også være kvalifiserte for å fortsette på en bachelorutdanning innen økonomi og administrasjon. Studiet kan også inngå i en bachelorgrad i hht til Forskrift om krav til bachelorgrader ved Høgskolen i Hedmark, § 3b og 3c.

Opptakskrav

Generell studiekompetanse eller realkompetanse på tilsvarende nivå.

Undervisnings- og læringsformer

Det benyttes flere ulike undervisningsformer- og læringsformer, for eksempel forelesninger, oppgaveseminarer, videooverførte forelesninger/oppgaveseminarer, forelesninger på streamformat, gruppearbeid, nettbaserte oppgaver, obligatoriske oppgaver og selvstudium. Undervisningsformer som

benyttes på henholdsvis campusstudiet og nettstudiet vil være forskjellige. Man benytter programvaren Excel i enkelte emner.

Vurderingsformer

De ulike vurderingsformene som benyttes i studiet fremgår av den enkelte emnebeskrivelse. I de tilfeller der studiet tilbys som nettbasert studium, vil det kunne benyttes andre vurderingsformer enn på Campus. I enkelte emner brukes PC under eksamen.

Det forutsettes at alle deleksamener må være bestått for at et emne skal vurderes til bestått. Dersom ikke annet er oppgitt, blir det benyttet graderte bokstavkarakterer, A-F, hvor E er laveste ståkarakter.

Internasjonalisering

Det legges ikke opp til at studentene reiser på et utenlandsopphold i løpet av studiet.

Studiets innhold, oppbygging og organisering

Studiet består av 60 studiepoeng, 52,5 obligatoriske og 7,5 studiepoeng hvor studenten velger enten Metode 1 eller Driftsregnskap og budsjettering.

De som ønsker å bruke studiet i en framtidig bachelorgrad i regnskap og revisjon ved Høgskolen i Hedmark, bør velge Driftsregnskap og budsjettering. Det er også dette emnet som vil bli gitt til studiesteder utenom Campus Rena. Årsstudium i bedriftsøkonomi vil da være likt første år på Bachelor i regnskap og revisjon.

Studenter som ønsker å søke seg videre på Bachelor i økonomi og administrasjon ved Høgskolen i Hedmark, bør velge Informasjonskompetanse og metode - Metode 1. Dette emnet tilbys bare på Campus Rena. Årsstudium i bedriftsøkonomi vil da være likt første år på Bachelor i økonomi og administrasjon.

Det nettbaserte studiestøttesystemet Fronter benyttes i undervisningen.

Emnetabell

Emner

Studiepoeng År 1 År 2

- [Virksomhetens økonomi](#)
7,5 studiepoeng S1(H)
- [Grunnleggende regnskap](#)
7,5 studiepoeng S1(H)
- [Videregående finansregnskap](#)
7,5 studiepoeng S2(V)
- [Driftsregnskap og budsjettering](#) (optional)
7,5 studiepoeng S2(V)
- [Organisasjonsforståelse](#)
7,5 studiepoeng S3(H)
- [Matematikk for økonomer](#)
7,5 studiepoeng S3(H)
- [Mikroøkonomi 1](#)
7,5 studiepoeng S4(V)
- [Statistikk for økonomer](#)
7,5 studiepoeng S4(V)

Emneoversikt

HBED100 Virksomhetens økonomi

Emnekode: HBED100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskap om virksomheter og organisasjoner som økonomiske enheter, og de viktigste faktorene som påvirker resultatet.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kjennskap til økonomifunksjonens rolle og plass i bedriften og kunne drøfte de grunnleggende trekkene ved økonomisk styring av virksomheten
- kjenne godt kostnadsbegrepet og ha god forståelse for kostnaders variabilitet
- ha kunnskaper om ulike prinsipper for produktkalkulasjon
- forstå de grunnleggende forutsetningene for og svakhetene ved de tradisjonelle kalkulasjonsmetodene
- ha kunnskaper om ulike perspektiver på prisfastsetting i praksis, sett i forhold til ulike markedsforhold
- ha kjennskap til budsjettprosessen og ulike typer budsjetter

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne utarbeide kalkyler etter selvkost- og bidragsprinsippet for bedrifter i ulike bransjer
- kunne fordele kostnader fra art via kostnadssted/aktivitet til kalkyleobjekt
- kunne gjennomføre enkle bedriftsøkonomiske analyser for virksomheter i forskjellige bransjer, samt kunne bruke dette som grunnlag for beslutninger, herunder
  - kunne gjennomføre kostnads-, resultat- og volumanalyser
  - kunne beregne og forklare resultatvirkningen av beholdningsendringer
  - kunne foreta enkle analyser av optimale produktvalg i situasjoner med begrenset ressurstilgang

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- ha grunnleggende ferdigheter i bruk av regneark

Innhold

- virksomhetens mål og dens plass i det økonomiske system
- økonomifunksjonens rolle og plass i virksomheten
- ulike markedsformer og deres betydning for virksomhetens tilpasning
- kostnads- og inntektsteori, med vekt på kostnadsforløpet og inntektsforløpet
- ulike prinsipper for produktkalkulasjon, kalkyler etter selvkost- og bidragsprinsippet for bedrifter i ulike bransjer, bruk av tilleggssatser og standarder
- resultatvirkningen av beholdningsendringer og beholdningsvurderinger
- kostnads-, resultat- og volumanalyse (KRV-analyse)
- optimale produktvalg i situasjoner med begrenset ressurstilgang

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og oppgaveløsning ved hjelp av regneark (Excel).

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4-timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

HREV100 Grunnleggende regnskap

Emnekode: HREV100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Kunnskap

Etter fullført emne skal studentene:

- ha grunnleggende kunnskaper om formålet med og føring av et finansregnskap
- kjenne til norsk standard kontoplan
- ha kjennskap til de grunnleggende regnskapsprinsipper
- ha kjennskap til bokføringsloven med forskrift
- ha forståelse for begrepene utgifter, kostnader, utbetalinger, inntekter og innbetalinger
- ha kjennskap til de viktigste prinsippene for verdsettelse av balanseposter

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studentene:

- kunne bokføre de mest vanlige transaksjoner, herunder merverdiavgift
- kunne foreta vanlige periodiseringsposter, herunder lønn, feriepenge og arbeidsgiveravgift
- kunne foreta årsoppgjør med enkle årsoppgjørposter og disponering av overskudd samt dekning av underskudd i både enkeltpersonforetak og i aksjeselskaper
- kunne stille opp et gruppert resultat og en balanse i samsvar med regnskapslovens bestemmelser

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studentene:

- ha forståelse for oppbyggingen av et regnskap, betydningen av det doble bokholderis prinsipp samt kunne se sammenhengen mellom transaksjoner og deres påvirkning på resultatregnskapet og balansen.

Innhold

- Regnskapets oppbygging
- Standard kontoramme og –plan
- Krav til dokumentasjon og oppbevaring

- Registrering av forretningstransaksjoner
- Merverdiavgift
- Lønn, feriepenger, arbeidsgiveravgift og skattetrekk
- Avskrivninger
- Øvrige periodiseringer og avsetninger
- Verdivurderingsregler
- Regnskapsavslutning med presentasjon av resultatregnskap og balanse

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger og veiledning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Én innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

HREV120 Videregående finansregnskap

Emnekode: HREV120

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

HREV100 Grunnleggende regnskap eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi studenten en grunnleggende innsikt i finansregnskapets oppbygging og rammebetingelser, en forståelse for og nødvendige kunnskaper i å behandle sentrale regnskapsmessige måleproblemer samt utarbeidelse av årsregnskap og kontantstrømoppstilling. Emnet skal også gi studenten kunnskaper om bokføringsprinsipper og god regnskapsføringsskikk.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kunnskap om norske lover og regler for formelle krav til regnskap og bokføring
- ha kunnskap om de grunnleggende bokføringsprinsipper i bokføringsloven og kjenne til god bokføringsskikk
- ha inngående kunnskap om innregning og måling av de viktigste regnskapspostene
- kjenne til regelverket for regnskapsførere
- ha innsikt i regelverket for små foretak
- kjenne til regelverket for ideelle organisasjoner
- forstå sammenhengen mellom regnskap og skatt
- ha forståelse for oppbyggingen av et regnskap og de rammebetingelser som må følges

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne avslutte et årsregnskap med noter i samsvar med regnskapslovens bestemmelser, spesielt for små foretak, inklusiv skatteposter og resultatdisponering for AS, ANS og EPF
- kunne utarbeide en kontantstrømoppstilling
- kunne utarbeide et enkelt konsernregnskap (uten skatt og minoriteter)
- kunne behandle regnskapsmessige måleproblemer

Innhold

- Regnskapet som informasjonskilde
- Oppstillingsplanen for regnskapet

- Regnskapsprinsipper og god regnskapsskikk
- Lover og regler knyttet til verdsettelse av eiendeler og gjeld, inntekter og kostnader
- Årsavslutninger og periodiseringer
- Kontantstrømoppstilling
- Sammenhengen mellom regnskap og skatt
- Årsberetning og noteopplysninger
- Miljøregnskap
- Internasjonal regnskapsrapportering
- Bokføringsbestemmelser, herunder uttalelser om god bokføringskikk

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger og gruppearbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Én innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

HREV220 Driftsregnskap og budsjettering

Emnekode: HREV220

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

HBED100 Virksomhetens økonomi eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskap om planlegging, budsjettering, oppfølging, styring og kontroll av virksomheter/organisasjoner/prosjekter.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne utføre kalkulasjon etter standardkostmetoden, kunne aktivitetskorrigere virksomhetens budsjett og kunne utarbeide driftsregnskap basert på standardkost, herunder fleksibelt budsjett
- forstå tankegangen ved normalcostkalkulasjon og kjenne forutsetningene og formålet med driftsregnskap basert på normalcost, og kunne utarbeide normalcostregnskap
- kjenne til hvordan budsjettprosesser kan organiseres
- ha kunnskaper om ulike finansielle og ikke-finansielle prestasjonsmål, samt være i stand til å vurdere fordeler og ulemper med disse
- ha kunnskaper om nyere ideer og verktøy for planlegging, oppfølging og kontroll

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne foreta avviksanalyse, kjenne årsaker til avvik og kunne foreslå iverksetting av tiltak
- kunne utarbeide kalkyler basert på aktivitetsbasert kalkulasjon og forstå de grunnleggende forutsetningene for og svakhetene ved denne metoden
- kunne sette opp budsjettene for et foretak/organisasjon/prosjekt
- kunne drøfte formålet med budsjettering og utarbeide hovedbudsjettene for likviditet, resultat og balanse, kunne utvikle systemer for oppfølging, økonomistyring og kontroll av et foretak/organisasjon/prosjekt og gjennomføre analyser ved hjelp av standardcost og andre aktuelle metoder

Innhold

- Økonomisk styring
- Grunnleggende begreper, modeller, de vanligste tabellariske resultatframstillinger og metoder for

- driftsregnskapet
- ABC (aktivitetsbasert kalkulasjon)
- Prissetting
- Budsjettering, herunder delbudsjetter
- Desentralisering og prestasjonsmåling – oppfølging, styring og kontroll
- Kostnadsfordeling
- Strukturering av og utforming av målerapporter

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og oppgaveløsning ved hjelp av Excel.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd obligatoriske innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4-timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

HORG100 Organisasjonsforståelse

Emnekode: HORG100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskaper, analytiske ferdigheter og holdninger i å arbeide selvstendig med ulike problemstillinger knyttet til organisasjonsforståelse.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kunnskap om organisasjonsteoretiske begreper og teorier om hvordan organisasjoner er oppbygd og hvordan de fungerer
- ha kunnskap om organisasjoners virkemåter og hvordan organisasjoner kan utvikles og forbedres
- forstå hvordan organisasjoner fungerer i samspill med sine omgivelser

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- ha evne til å definere, analysere og reflektere over organisasjonsmessige dilemmaer og problemstillinger
- kunne anvende organisasjonsteoretiske begreper innenfor alle typer organisasjoner

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten skal ha oppøvd en mer selvstendig og reflekterende holdning til hvordan organisasjoner fungerer.

Innhold

- Grunnleggende organisasjonsprosesser som mål, strategi og effektivisering
- Formell organisasjonsstruktur
- Organisasjonskultur, makt og konflikter i organisasjoner
- Organisasjoners omgivelser

- Motivasjonsteorier og mellommenneskelige organisasjonsmessige relasjoner
- Beslutninger og kommunikasjonsprosesser i organisasjonen
- Læring og innovasjon
- Endring og organisasjonsutvikling
- Ulike teorier om ledelse i organisasjoner

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid. Case vil bli brukt for å koble teori og praksis.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

En innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

Fire timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

HMET120 Matematikk for økonomer

Emnekode: HMET120

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav, men det anbefales at studentene har et godt grunnlag i matematikk (S1+S2 eller tilsvarende). Studenter som har et svakere matematikkgrunnlag gis tilbud om forkurs i matematikk.

Læringsutbytte

Studentene skal ved avsluttet emne ha det nødvendige matematikkgrunnlaget for andre emner i studiet, dvs. at studentene gjennom emnet skal utvikle evne til logisk og analytisk tenkning som grunnlag for å forstå matematisk modellering i økonomiske sammenhenger og for å kunne arbeide med problemorienterte oppgaver.

Kunnskap

Etter endt emne skal studentene:

- ha teoretiske kunnskaper i matematikk som er nødvendige for å kunne nå ferdighetsmålene i emnet og kunne knytte matematikkunnskapen til problemstillinger innenfor samfunns- og bedriftsøkonomi.

Ferdigheter

Etter endt emne skal studentene:

- ha elementære regneferdigheter og kunne beherske elementær algebra
- kunne beherske et bredt spekter av algebraiske operasjoner, inkludert løsning av ulikheter, likninger og systemer av likninger
- kunne analysere polynomfunksjoner, rasjonale funksjoner, eksponentialfunksjoner, logaritmiske funksjoner og kombinasjoner av disse
- kunne analysere funksjoners nullpunkter, kontinuitet, monotoniegenskaper, ekstremverdier og elastisitet
- kunne analysere ulike funksjonstyper av flere variable, inkludert Cobb-Douglasfunksjoner og funksjoner med eksponential- og logaritmelementer. Dette innebærer å finne og klassifisere stasjonære punkter innenfor et avgrenset område fastsatt ved bi-betingelser. Her inngår anvendelse av Lagranges metode.
- kunne analysere aritmetiske og geometriske rekker og konvergens av geometriske rekker.
- kunne løse problemer innenfor finansmatematikk, inkludert annuiteter, nedbetaling av lån, oppsparingsannuiteter og nåverdi.
- kunne anvende grunnleggende integralregning i tilknytning til de funksjonstyper som inngår.

Innhold

- Elementær algebra
- Algebraiske operasjoner
- Analyse av ulike typer funksjoner
- Algebraiske og geometriske rekker
- Finansmatematikk
- Integralregning

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger og veiledning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen. Tillatte hjelpemidler er formelsamling og grafisk kalkulator.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

HSAM120 Mikroøkonomi 1

Emnekode: HSAM120

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Emnene HBED100 Virksomhetens økonomi og HMET120 Matematikk for økonomi eller tilsvarende

Læringsutbytte

Studenten skal få innsikt i mikroøkonomiske metoder, samt hvordan metodene kan anvendes for å analysere enkeltaktørers økonomiske atferd og markeder.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha grunnleggende forståelse for hvordan økonomisk valghandlingsteori er bygget opp og hvordan denne kan anvendes til å analysere forbrukeres og bedrifters beslutninger
- ha grunnleggende forståelse for forholdet mellom individuelle økonomiske beslutninger og samfunnsøkonomiske konsekvenser av valgene
- forstå hvilke konsekvenser markedsrett kan ha for økonomisk effektivitet og hvordan offentlig politikk kan påvirke bedrifters mulighet til å utøve markedsrett
- ha kjennskap til mikroøkonomiens vitenskapsteoretiske utgangspunkt og historiske utvikling

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- beherske grunnleggende grafiske og matematiske mikroøkonomiske modeller og kunne anvende disse til å analysere enkle anvendte problemstillinger, samt gjøre etiske refleksjoner i tilknytning til disse
- kunne drøfte kriterier for økonomisk effektivitet og analysere sammenhengen mellom markedslikevekt og effektivitet

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- forstå skillet mellom deskriptiv og normativ teori
- kunne kommunisere kunnskapen skriftlig

Innhold

- individet og samfunnet
- konsumentteori (budsjettbetingelsen, preferanser, prisendring, inntektsendring, elastisiteter, etterspørselskurven)
- produksjonsteori (produktfunksjonen, kostnadsfunksjonen, substitusjon, tilpasning på kort og lang sikt, tilbudskurven)
- markedsteori med anvendelser
- markeder, effektivitet og velferd
- effektivitet og fordeling
- markeder med begrenset konkurranse (monopol, prisdiskriminering, oligopol, spillteori)
- innovasjon og produktivitetsvekst

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, seminarer med gruppearbeid, selvstendig arbeid. Excel vil bli brukt i oppgaveløsning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd obligatoriske innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

HMET130 Statistikk for økonomer

Emnekode: HMET130

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Emnet HMET120 Matematikk for økonomer eller tilsvarende må være fullført og bestått.

Læringsutbytte

Studenten skal ved avsluttet emne ha det nødvendige metodegrunnlaget i sannsynlighetsregning og statistikk for andre emner i studiet.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- kjenne til bruk av statistiske metoder innen et bredt spekter av problemstillinger knyttet til det økonomisk-administrative fagområdet
- forstå simultane sannsynlighetsfordelinger, inkludert beregning av forventning, varians og kovarians

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne presentere og tolke statistiske data ved hjelp av sentral- og spredningsmål, frekvensfordelinger og grafiske metoder.
- beherske grunnleggende sannsynlighetsregning, inkludert sannsynlighetsmodeller, kombinatorikk, utvalgsmodeller, betingede sannsynligheter, lov om total sannsynlighet, Bayes lov og uavhengighet .
- kunne analysere sannsynlighetsfordelinger og beregne forventning og varians til en stokastisk variabel og videreføre dette til lineære kombinasjoner av stokastiske variable.
- kunne velge sannsynlighetsmodell og kunne regne med diskrete og kontinuerlige sannsynlighetsfordelinger, inkludert Binomisk fordeling, Hypergeometrisk fordeling, Poissonfordeling, Normalfordeling og t-fordeling.
- kunne estimere ukjente parametre, både punktestimering og intervallestimering.
- beherske hypotesetesting i målemodell og binomisk modell og vurdere ulike testmetoder; tolke signifikansnivå, signifikanssannsynlighet og teststyrke.
- kunne anvende og tolke regresjonsanalyse, både ved estimering og hypotesetest av regresjonskoeffisienten og kunne beregne og tolke korrelasjonskoeffisienten.
- kunne foreta kjikvadrattester, både modelltesting og test av uavhengighet.

Innhold

- Presentasjon og tolkning av statistiske data
- Sannsynlighetsregning
- Sannsynlighetsfordelinger
- Sannsynlighetsmodeller
- Estimering av parametere
- Hypotesetesting
- Regresjonsanalyse
- Kvikvadrattester

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger og veiledning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen. Tillatte hjelpemidler er formelsamling og grafisk kalkulator.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag